

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 15.12.2005
KOM(2005) 649 lõplik

2005/0259 (CNS)

Ettepanek

NÕUKOGU MÄÄRUS

**kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö
kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes**

(komisjoni esitatud)

{SEK(2005) 1629}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Üldine taust

1.1.1. Euroopa Liidus

Euroopa Ülemkogu kutsus 15. ja 16 oktoobril 1999 Tampere toimunud istungjärgul üles kehtestama ülalpidamiskohustuste küsimustes ühised erimenetluseeskirjad, et lihtsustada ja kiirendada piiriüleste vaidluste lahendamist, ning kaotama taotluse saanud liikmesriigis vahemeetmed, mis on vajalikud teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks.

30. novembril 2000 vastu võetud vastastikuse tunnustamise programmis¹ kutsutakse üles kaotama välisriigi kohtuotsuse tunnustamise nõuet ülalpidamist saama õigustatud isiku puhul, kus on juba hõlmatud nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (edaspidi „Brüsseli I määrus“).² Üldiselt on selles programmis märgitud, et „mõnikord on vaja või isegi hädavajalik kehtestada Euroopa tasandil teatav hulk menetluseeskirju, mis kindlustaksid ühised miinimumtagatised“ või isegi „püüelda menetluste teatava ühtlustamise poole“. Selles on kavandatud vastastikuse tunnustamise kaasnevad meetmed, mille eesmärk on „teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuste täitmise tõhustamine taotluse saanud liikmesriigis“, võimaldades eelkõige „määrata võimalikult täpselt kindlaks kohustatud isiku varad, mis asuvad liikmesriikide territooriumidel“ või võimaldades vastastikust tunnustamist „parema koostöö raames liikmesriikide õigusasutuste vahel“, ning kaasnevad meetmed „kollisiooninormide ühtlustamise kohta“.

Selle programmi olulisust kinnitati uuesti 2004. aasta novembris toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul, kui võeti vastu Haagi programm³, milles rõhutatakse, et „vastastikuse tunnustamise meetmete programmi jätkuv täitmine peab olema eelolevatel aastatel peamine prioriteet, et tagada selle lõpuleviimine 2011. aastaks“.

Nõukogu ja komisjon võtsid 2. ja 3. juunil 2005 vastu ühise tegevuskava, milles on esitatud konkreetsed meetmed Haagi programmi rakendamiseks ning milles nimetatakse seoses tsiviilasjades tehtava õigusalase koostööga, et aastal 2005 tuleb võtta vastu „ettepanekud ülalpidamiskohustuste küsimustes“.⁴

¹ EÜT L 12, 15.1.2001.

² EÜT L 12, 16.1.2001.

³ ELT L 53, 3.3.2005.

⁴ Euroopa Liidu Nõukogu dokument nr 9778/2/05 REV 2 JSK 207.

1.1.2. Rahvusvahelisel tasandil

Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverents⁵ on samuti alustanud ülalpidamiskohustuse valdkonnas tööd, et ajakohastada kehtivaid konventsioone⁶. Uue konventsiooni väljatöötamiseks korraldati kolm erikomisjoni kohtumist, mis toimusid mais 2003, juunis 2004 ja aprillis 2005. Neljas erikomisjoni kohtumine on kavas juunis 2006, pidades silmas võimalikku diplomaatilist istungit 2007. aasta esimesel poolaastal. Euroopa Ühendus osaleb nendel läbirääkimistel aktiivselt.

Haagis peetavate läbirääkimistel ja ühenduses tehtava töö vahelise seose loomisel tuleb püüelda nende koostoime poole, sest tegemist ei ole mitte vastuoluliste, vaid ühtse ja teineteist täiendava tegevusega, nagu seda rõhutas Euroopa Ülemkogu Haagi programmis.

Seega peab ühendus olema võimeline võtma rahvusvaheliste läbirääkimiste raames vastu ühtse strateegia ning samal ajal jätkama pingutusi, et luua ühendusesiseselt tõeline vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala.

Haagi Konverents on rahvusvaheline foorum, mille raames ühendusel on võimalik töötada välja koostööpoliitika kolmandate riikidega tsiviilküsimustes. Selle raames toimuvad arutelud ja teabevahetus on ühendusele tema töös hindamatu väärtusega inspiratsiooniallikaks. Lisaks ei ole välistatud, et Euroopa Liit võiks Haagis peetavate läbirääkimiste raames saavutatud tulemusi teatavates konkreetsetes valdkondades üle võtta.

Tulenevalt liikmesriikide lõimumisastmest võrreldes kolmandate riikidega ning Euroopa Liidu püstitatud eesmärkide ulatusest peab ühendus oma konkreetsetele vajadustele siiski otsima vastavaid lahendusi. Koostöö liikmesriikide vahel võib olla kindlasti palju tihedam kui kolmandate riikidega, sest esimeste käsutuses on lisaks ühtsematele ja täielikumatele kollisiooninormidele kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise küsimustes veel ka toimiv Euroopa kohtute võrk.

1.2. Eesmärgid

Ettepaneku eesmärk on kõrvaldada takistused, mis praegu veel esinevad elatise sissenõudmisel Euroopa Liidus. Ettepanekuga ei suudeta loomulikult muuta seika, et teatavad kohustatud isikud võivad kaotada raske majandusliku ja sotsiaalse olukorda tõttu töökoha ja korrapärase sissetuleku, mistõttu neil ei ole võimalik oma kohustusi täita, kuid ettepaneku abil on võimalik luua õiguslik raamistik, mis on kohandatud õigustatud isiku õiguspärase ootustega. Viimastel peab olema võimalik saada raskusteta, kiiresti ja enamasti kuludeta täitekorraldus, mis oleks tõrgeteta kohaldatav kogu Euroopa õigusruumis ja mille abil väljamõistetud summa neile makstaks korrapäraselt välja.

⁵ Kodulehekülj: <http://www.hcch.net>.

⁶ Laste ülalpidamiskohustustele kohaldatava õiguse 24. oktoobri 1956. aasta Haagi konventsioon; Laste ülalpidamiskohustuste suhtes tehtud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise 15. aprilli 1958. aasta Haagi konventsioon; Ülalpidamiskohustustele kohaldatava õiguse 2. oktoobri 1973. aasta Haagi konventsioon, mis asendab sellega ühinenud riikide vahelistes suhetes 24. oktoobri 1956. aasta konventsiooni; Haagi 2. oktoobri 1973. aasta ülalpidamiskohustusi käsitlevate otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon, mis asendab sellega ühinenud riikide vahelistes suhetes 15. aprilli 1958. aasta konventsiooni. Siia loetellu tuleb lisada 20. juuni 1956. aasta New Yorgi konventsioon välisriigist ülalpidamise taotlemise kohta, mis on sõlmitud ÜRO raames.

Sellise uue Euroopa õigusliku korra loomiseks ei piisa olemasolevate mehhanismide kohandamisest; meetmeid tuleb võtta kõigis olulistes tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö valdkondades: rahvusvaheline kohtualluvus, kohaldatav õigus, tunnustamine ja täitmine, koostöö ja takistuste kõrvaldamine menetluste tõrgeteta toimimiseks. Need meetmed tuleb koondada võimaluse piires ühte ühenduse määrusesse.

Selle tegevuse puhul juhendatakse kolmest nõudest:

1.2.1. Lihtsustada kodanike elu

Kõigepealt püütakse lihtsustada menetlusi, mis on vajalikud elatise nõude esitamiseks. Brüsseli I määruses sätestatud rahvusvahelise kohtualluvuse alusel on õigustatud isikul juba võimalik võtta ühendust elukohajärgse ametiasutusega, kuid neid eeskirju võiks veelgi parandada ja muuta üheselt mõistetavaks. Tuleb võtta meetmed, et pärast kohtuotsuse langetamist oleks nimetatud otsusel sama jõud kui otsuse teinud liikmesriigis, ilma et selleks oleks vaja lisaformaalsusi. Sel viisil saavutatakse vahemeetmete kaotamise eesmärk.

Üldiselt tuleb õigustatud isikule elatise sissenõudmise igas etapis näha ette võimalus saada abi ja tuge, kuid praegu see veel ei toimi. Seda eesmärki püütakse saavutada koostöö korraldamisega liikmesriikide vahel. Samuti tuleb märkida võimalust taotleda elatist oma alalises elukohas, kaasa arvatud otsuse täitmise etapis, mis on eelkõige seotud palgast kinnipidamise või pangakonto arestimisega, et käivitada koostöömehhanismid või pääseda juurde teabele, mille abil on võimalik määrata kindlaks kohustatud isiku asukoht ja hinnata tema varalist olukorda. Sel põhjusel on nähtud ette tagada õigustatud isikule parem juurdepääs õiguskaitsele sellise esindamissüsteemi loomise kaudu, kus liikmesriikide pädevad keskasutused esindavad tema huve.

Lihtsustamise eesmärgil tuleb kaotada mitme õigusallika kasutamine selles valdkonnas, sest praegu ei ole Euroopa Liidus ühtainsat täielikult ühtlustatud korda elatist käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise küsimustes.

Brüsseli I määruse artiklis 71 on sätestatud, et see ei mõjuta „konventsioone, millega liikmesriigid on liitunud ja millega reguleeritakse kohtualluvust või kohtuotsuste tunnustamist või täitmist konkreetses valdkonnas“. Sama artikli viimases lõigus on täpsustatud, et „kui konkreetset valdkonda käsitlev konventsioon, millega on ühinenud nii otsuse teinud liikmesriik kui ka taotluse saanud liikmesriik, sisaldab kohtuotsuse tunnustamise või täitmise tingimusi, kohaldatakse neid tingimusi“. Ülalpidamiskohustuse küsimuses on 25 liikmesriigist 17 ühinenud Haagi 2. oktoobri 1973. aasta ülalpidamiskohustusi käsitlevate otsuste tunnustamise ja täitmise konventsiooniga. See tähendab, et nende liikmesriikide vahel kohaldatakse 1973. aasta konventsioonis kehtestatud tingimusi, mis on võetud vastu enne Brüsseli I määrust.

Nimetatud konventsiooni artiklis 26 on aga sätestatud, et osalisriik võib võtta endale õiguse jätta tunnustamata ja täitmata teatavad otsused, eelkõige sellised otsused, mis seotud täisealisele määratud elatise või mida peavad täitma külgjoone sugulased või hõimlased. Enamik 1973. aasta konventsiooni osalisriikidest⁷ on esitanud selle sätte kohta ühe või mitu reservatsiooni. Sellest johtuvalt on olukord elatist käsitlevate otsuste tunnustamisel ja täitmisel vastuoluline.

⁷ 17 liikmesriiki: Saksamaa, Taani, Hispaania, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Kreeka, Itaalia, Leedu, Luksemburg, Madalmaad, Poola, Portugal, Tšehhi Vabariik, Ühendkuningriik, Slovakkia, Rootsi.

Need erimeelsused peegeldavad teatavaid erinevusi isegi elatise mõiste määratlemisel liikmesriikides. 1973. aasta konventsiooni suhtes esitatud reservatsioonid loovad nimetatud erimeelsustele soodsa pinnase. Reservatsioonide alusel on võimalik jätta teatavad elatist käsitlevad otsused tunnustamata, tuues põhjuseks üldklausli avaliku korra kohta. Kui varem kasutati avalikku korra klauslit ainult üksikjuhtudel, mida oli enne kaalutud, siis nüüd on see sageli juba ette otsustatud, toetudes reservatsioonile 1973. aasta konventsiooni kohta, mis on ühenduse õiguse suhtes ülimuslik.

Niisugused erimeelsused tuleb kaotada, sest Euroopa Liidus on ülalpidamiskohustust käsitlevate otsuste kohaldatavuse kohta tehtud otsus kõige kõrgemal poliitilisel tasandil. Siiski tuleb mõelda selle üle, kuidas tagada kindlustunne neile liikmesriikidele, kes on varasema süsteemi raames näidanud üles soovi kohaldatavust piirata.

1.2.2. Tugevdada õiguskindlust

Kollisiooninormide ühtlustamise esimeseks eeliseks on see, et see võimaldab õigustatud isikul tegutseda teadlikult, ilma et ta peaks kaalutlema süsteemide erinevuste üle riikides. Sel viisil tagatakse teatav õiguslik etteaimatavus.

Kui kohaldatav õigus määratakse kindlaks õigusnormide alusel, saab pädev kohus teha oma otsuse selle materiaalõiguse alusel, millega asi on kõige tugevamalt seotud. Niimoodi on võimalik vältida kõige ebavõrdsemaid olukordi: ning ülalpidamist saama õigustatud isik saab vastuse, mis on kohandatud tema olukorrale, ilma et ta peaks kannatama kollisiooninormide erinevuse pärast.

Kollisiooninormid aitavad kaasa ja hõlbustavad vahemeetmete kaotamist tunnustamise etapis: otsust ei ole nii lihtne vaidlustada, kui see on tehtud vastavalt õigusele, mis on määratud kindlaks ühtlustatud normide alusel.

Lisaks on kohaldatava õiguse kindlaksmääramisega võimalik teatavates olukordades lükata lihtsamini tagasi taotlused, mis põhinevad ülalpidamissuhetele, mis ei ole kõikjal tunnustatud (näiteks suhted õe ja venna vahel). Kollisiooninorm kujutab endast nn päästerõngast juhul, kui otsused on kõikjal kohaldatavad: see rahustab liikmesriike, kus ülalpidamiskohustuse mõiste tõlgendus on piiratud.

Kollisiooninormide eesmärk ei ole erinevuste eiramine: eesmärk ei ole mingil juhul ühtlustada sotsiaalseid, majanduslikke või kultuurilisi käsitusi, mis vastavad riikide vajadustele, vaid tagada, et ühtki otsust ei langetata õiguse alusel, millel puudub piisav side konkreetse perekonna olukorraga.

1.2.3. Tagada sissenõudmise tõhusus ja püsivus

Ainult elatusrahade tegeliku sissenõudmise tõhustamine muudaks konkreetselt ja püsivalt praegust olukorda. Eesmärgiks on võimaldada õigustatud isikul saada otsus, mis kuulub täitmisele kogu Euroopa Liidu territooriumil ning mida täidetakse seejärel lihtsa ja ühtlustatud menetluse alusel. Selleks peab olema täidetud kolm tingimust. Esiteks peab olema elatist käsitlevat otsust võimalik ajutiselt jõustada ilma eri meetmeteta. Teiseks tuleb kaotada vahemeetmed, mis on vajalikud ühes liikmesriigis langetatud otsuse tunnustamiseks ja täitmiseks teises liikmesriigis. Kolmandaks tuleb võtta rida meetmeid, mis on seotud täitmisega: juurdepääs teabele kohustatud isiku olukorra kohta, õigusvahendite loomine, mille

abil oleks võimalik pidada kinni summasid palgast ja pangakontolt, elatise nõuete eesõigusnõude staatuse tugevdamine.

Kõikide ettepanekus püstitatud eesmärkide saavutamisel peetakse samal ajal täielikult kinni Euroopa Liidus tunnustatud põhiõigustest. Kindlustatakse tasakaal ülalpidamist saama õigustatud isiku ja kohustatud isiku õiguste vahel, kellele tagatakse alati eelkõige õigus õiglasele kohtuprotsessile ja isikuandmete kaitsele.

2. KONSULTEERIMINE HUVITATUD ISIKUTEGA

Komisjon tellis uuringu elatise nõuete sissenõudmise kohta Euroopa Liidu liikmesriikides.⁸

Esimene eksperdikohtumine korraldati 3. novembril 2003, et määrata kindlaks peamised küsimused, mida tuleks käsitleda tulevikus rohelises raamatus ülalpidamiskohustuste kohta.

Komisjon võttis roheline raamatu ülalpidamiskohustuste kohta vastu 15. aprillil 2004.⁹ Esimesi saadud vastuseid arutati avalikul ärakuulamisel, mis toimus 2. juunil 2004. Hiljem saadi veel vastuseid.¹⁰

Komisjoni talituste koostatud töödokumendi alusel, kus oli esitatud kolm esialgset õigusakti eelnõu, korraldati teine liikmesriikide ekspertide kohtumine 12. mail 2005. Selle kohtumise käigus vaadati läbi kõik ülalpidamiskohustustega seotud küsimused Euroopa Liidus: kohaldatav õigus, rahvusvaheline kohtualluvus, tunnustamine, kohtuotsuste täitmisele pööratavus ja täitmine, teatavate menetluseeskirjade ühtlustamine, keskasutuste koostöö, juurdepääs teabele jms.

Seejärel paluti kohtumisel osalenutel esitada komisjonile kirjalikud märkused töödokumendi kohta, mis sisaldas kolme esialgset õigusakti eelnõu.

Komisjon tegi mõju hindamise, mis on esitatud käesoleva ettepaneku lisas. Mõju hindamisel analüüsiti nii rohelise raamatu raames kui ka pärast seda konsulteeritud ekspertide arvamusi. Pakuti mitut lahendust: jätta olukord samaks, võtta mõni muu kui õiguslik meede või mitu õiguslikku meetet. Uuringust selgus, et ülalpidamist saama õigustatud isikute probleemide lahendamiseks, olgu need siis juriidilist või praktilist laadi, peab ühendus kavandama laiaulatusliku meetme, mis hõlmaks kõik võimalikud tegevusvaldkonnad.

⁸ Selle uuringuga on võimalik tutvuda järgmisel õigus, vabadus- ja turvalisusküsimuste peadirektoraadi veebilehel: http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

⁹ KOM(2004)254 (lõplik).

¹⁰ Vastused on avaldatud järgmisel veebiaadressil:
http://europa.eu.int:8082/comm/justice_home/ejn/maintenance_claim/maintenance_claim_ec_en.htm

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

3.1. Õiguslik alus

Käesolevas ettepanekus käsitletud valdkonnad on reguleeritud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikliga 65 ning ettepaneku õiguslik alus nimetatud lepingu artikli 61 punktis c.

Artiklis 65 on ühendusele antud õigus võtta vastu õigusakte siseturu häireteta toimimiseks vajalikul määral tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö küsimustes, millele on piiriülene toime.

Siin kavandatud meetmed osutavad meetmetele, mis on selgesõnaliselt nimetatud artikli 65 loetelus, mis ei ole ammendav: kohtualluvuse konfliktid, kollisiooninormid, kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine, tsiviilasjade lahendamise tõrgeteta sujumiseks takistuste kõrvaldamine, edendades tsiviilkohtumenetlusunormide kokkusobivust.

Ühenduse seadusandjal on mänguruumi selle hindamisel, kas meede on vajalik siseturu häireteta toimimiseks. Käesolev ettepanek hõlbustab siseturu häireteta toimimist, sest sellega luuakse elatise nõuete sissenõudmise tõhustamiseks uus õiguslik keskkond ning see aitab kaasa isikute vaba liikumisega seotud takistuste kõrvaldamisele. Praegu valitsevad elatusrahade sissenõudmisel liikmesriikide vahel olulised erinevused.

Käesolev ettepanek sisaldab seoses piiriülese toimega meetmeid, millel eesmärk on hõlbustada otsuse saamist ja selle täitmist olukordades, mille on rahvusvaheline ulatus. Kohtualluvuse eeskirjad ja kollisiooninormid hõlmavad rahvusvahelise ulatusega olukordi, mis sisaldavad õiguslikke elemente erinevatest riikidest. Kohtuotsuste tunnustamist ja nende täitmisele pööratavust käsitlevate sätete eesmärk on võimaldada ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmisele pööramist ilma lisameetmeteta ükskõik millises teises liikmesriigis. Teatavate riigisiseste menetluseeskirjade minimaalsed ühtlustamismeetmed täiendavad nimetatud sätteid. Ettepanekus kavandatud täitemeetmetega soovitakse hõlbustada ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmist teises liikmesriigis. Koostöö ja teabevahetust käsitlevad sätted on seotud ainult kahe liikmesriigi vaheliste suhetega.

Käesolev määrus võetakse vastu asutamislepingu artikli 67 lõikes 2 sätestatud korras, mille kohaselt nõukogu võtab otsuse vastu ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga. Komisjon on arvamusel, et käesolev ettepanek on seotud perekonnaõigusega artikli 67 lõike 5 teise taande tähenduses.

Arvestades ülalpidamiskohustuse väga tihedat seost perekonnaõigusega, on selline tõlgendus juriidiliselt mõõdapääsmatu, kuid tuleb siiski tõdeda, et sellisel liigitusel on omad puudused. Selles ei võeta piisavalt arvesse ülalpidamiskohustuse segalaadi – see tuleneb perekondlikest suhetest, kuid selle täitmine on seotud rahaga nagu ükskõik millise nõude puhul.

Muu hulgas on ühenduse seadusandja olnud siiani arvamusel, et ülalpidamiskohustust võib reguleerida tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö tavaõigusnormidega ning see ei kuulu perekonnaõiguse alla. 27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsiooni ülesehitust järgiv Brüsseli I määrus hõlmab ülalpidamiskohustust, kuid mitte perekonnaõigust. Seevastu hõlmab nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades mis on seotud abieluasjade ja

vanemliku vastutusega (edaspidi „Brüsseli II määrus“)¹¹, olulist osa perekonnaõigusest (lahutus, vanemlik vastustus), kuid ei reguleeri ülalpidamiskohustust. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 805/2004¹², millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (edaspidi „Euroopa täitekorralduse määrus“), hõlmab elatise nõudeid ning see määrus võeti vastu kaasotsustusmenetlusega.

Käesoleva ettepaneku kontekst ei ole loomulikult samasugune, sest see hõlmab ainult ülalpidamiskohustust, mis moodustas teistes nimetatud õigusaktide reguleerimisalast vaid kõrvalise osa. Sel põhjusel peab komisjon vastavalt asutamislepingu sätestatule ning tõdema, et kuna käesolev ettepanek on seotud perekonnaõigusega, ei ole selle suhtes võimalik kohaldada kaasotsustamismenetlust.

Eespool nimetatud puudused saaks kõrvaldada, kui nõukogu võtaks vastu otsuse tuua ülalpidamiskohustustega seotud küsimused tagasi tavaõigusnormide alla. Vastavalt asutamislepingu artikli 67 lõike 2 teisele taandele võib nõukogu pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt teha otsuse artiklis 251 osutatud menetluse kohaldamise kohta iga või mõne asutamislepingu kolmanda osa IV jaotisega hõlmatud valdkonna suhtes. Seega on ülalpidamiskohustuse puhul võimalik minna ühehäälselt otsustamiselt üle kaasotsustamismenetlusele.

Komisjon kutsub nõukogu üles tegema sellesisulist otsust. Selline otsus oleks kooskõlas nii ülalpidamiskohustuste omapäraga kui ka õigusliku keskkonnaga, millest ühendus on seni selles valdkonnas lähtunud.

3.2. Proportsionaalsus ja subsidiaarsus

Liikmesriigid ei suuda ise käesoleva ettepaneku eesmärgi saavutada. Rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjad ja kollisiooninormid, samuti kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevad eeskirjad peavad olema ühtsed, et hõlbustada siseturu toimimist. Ainult ühenduse tasandil võetud meetmega suudetakse tagada kohaldatavate eeskirjade omavaheline kokkusobivus, nagu seda on tehtud juba varem näiteks Brüsseli I määruse puhul. Sama kehtib koostööd käsitlevate eeskirjade kohta, sest liikmesriikide määratud keskasutuste tegevuse suhtes peab liidusisesele kehtima ühesugune vastastikuse abistamise kohustus.

Ettepanek on täielikult kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, kuna see piirdub ainult meetmetega, mis on eesmärgi saavutamiseks rangelt võttes vajalikud. Eelkõige kollisiooninormide abil on võimalik hoida ära materiaalsoiguse ühtlustamist. Kohtualluvuse ning kohtuotsuse tunnustamist ja täitmist käsitlevad eeskirjad mõjutavad riigisiseseid menetlusnorme vaid vähesel määral.

Valik on langenud määruse kasuks mitmel põhjusel. Liikmesriikidele ei saa jätta mänguruumi selliste rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjade kindlaksmääramisel, mille eesmärk on tagada kodanikele ja ettevõtjatele õiguskindlus, ega tunnustamis- ja täitemenetluste puhul, sest need peavad olema selged ja ühtsed kõikides liikmesriikides. Sama kehtib kollisiooninormide puhul. Selles valdkonnas on ettepanekus sätestatud kohaldatava õiguse kohta ühtsed eeskirjad, mis on täpsed ja kohustuslikud, ning nende ülevõtmiseks liikmesriigi õigusse ei ole vaja võtta ühtegi meetet. Kui aga liikmesriikidel oleks mänguruumi nimetatud eeskirjade ülevõtmiseks, tekiks jällegi õiguskindlusetus, mille vastu ettepaneku abil tahetakse just vöidelda.

¹¹ ELT L 338, 23.12.2003, lk 1–29.

¹² ELT L 143, 30.4.2004, lk 15–39.

Läbipaistvus on selles valdkonnas üldiselt kesksel kohal ning Euroopa Ühenduses kohaldatav õigus peab olema lihtsasti ja ühtemoodi mõistetav, ilma et selleks oleks vaja otsida liikmesriigi sätteid, millega ühenduse õigus on üle võetud, pidades silmas, et nimetatud liikmesriigi õigus on asjaomase isiku jaoks sageli välisriigi õigus. Tänu määrusele on Euroopa Kohtul võimalik tagada selle sätete ühtne kohaldamine kõigis liikmesriikides.

3.3. Ühendkuningriigi, Iirimaa ja Taani seisukoht

Käesoleva määruse ettepaneku valdkonda hõlmava Euroopa Ühenduse asutamisepingu IV jaotist ei kohaldata Ühendkuningriigi ega Iirimaa suhtes, välja arvatud juhul, kui nimetatud riigid otsustavad selle algatusega ühineda asutamisepingule lisatud protokollis kehtestatud tingimustel.

Samuti ei kohaldata asutamisepingu IV jaotist Taani suhtes vastavalt tema seisukohta käsitlevale protokollile.

Ettepanek

NÕUKOGU MÄÄRUS

kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 61 punkti c ja artikli 67 lõiget 2,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,¹³

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,¹⁴

võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust¹⁵

ning arvestades järgmist:

- (1) Ühendus on seadnud eesmärgiks säilitada ning arendada Euroopa Liidus vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala, kus on tagatud isikute vaba liikumine. Selle ala järkjärguliseks loomiseks peab ühendus eelkõige võtma tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö raames piiriülese toimega meetmeid, mis on vajalikud siseturu häireteta toimimiseks.
- (2) Selleks on ühendus muude meetmete hulgas võtnud juba vastu nõukogu määruse (EÜ) nr 1348/2000 tsiviil- ja kaubandusajade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kätteandmise kohta,¹⁶ nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades,¹⁷ nõukogu 28. mai 2001. aasta otsuse 2001/470/EÜ, millega luuakse tsiviil- ja kaubandusaju käsitlev Euroopa kohtute võrk,¹⁸ nõukogu 28. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades,¹⁹ nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000,²⁰ ning Euroopa

¹³ ELT C [...], [...], lk [...].

¹⁴ ELT C [...], [...], lk [...].

¹⁵ ELT C [...], [...], lk [...].

¹⁶ EÜT L 160, 30.6.2000, lk 37.

¹⁷ EÜT L 12, 16.1.2001, lk 1.

¹⁸ EÜT L 174, 27.6.2001, lk 25.

¹⁹ EÜT L 174, 27.6.2001, lk 1.

²⁰ ELT L 338, 23.12.2003, lk 1.

Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004,²¹ millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta.

- (3) 15. ja 16. oktoobril 1999 Tampere istungjärgul kutsus Euroopa Ülemkogu üles kehtestama ühised erimenetluseeskirjad, et lihtsustada ja kiirendada piiriüleste vaidluste lahendamist, eelkõige ülalpidamiskohustuste puhul. Samuti soovitas Euroopa Ülemkogu kaotada vahemeetmed, mis on vajalikud teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamiseks ja täitmiseks taotluse saanud riigis.
- (4) 30. novembril 2000 võtsid komisjon ja nõukogu vastu ühise meetmeprogrammi kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise rakendamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades.²²
- (5) Euroopa Ülemkogu võttis 4. ja 5. novembril 2004 Brüsselis toimunud istungjärgul vastu uue programmi ehk Haagi programmi pealkirjaga: „Vabaduse, turvalisuse ja õiguse tugevdamine Euroopa Liidus“.
- (6) Nõukogu ja komisjon võtsid 2. ja 3. juunil 2005 vastu ühise tegevuskava, milles on esitatud konkreetsed meetmed Haagi programmi rakendamiseks ning nimetatakse vajadust võtta vastu ülalpidamiskohustust käsitlevad ettepanekud.
- (7) Ülalpidamist saama õigustatud isikul peab olema võimalik saada liikmesriigis hõlpsasti kohtuotsus, mis oleks täitmisele pööratav ilma vahemeetmeteta ükskõik millises teises liikmesriigis ning mille täitmine oleks lihtsustatud ja kiirem.
- (8) Selleks et saavutada kõnealune eesmärk ja tagada kodanikele parem juurdepääs kohaldatavatele õigusnormidele, on asjakohane koondada ühte õigusakti kõik meetmed, mis on vajalikud ühendusesiseselt ülalpidamiskohustuse sissenõudmiseks. Käesolev määrus peab seega hõlmama kohtualluvuse konfliktide eeskirju, kollisiooninorme, teises riigis tehtud kohtuotsuse täitmisele pööratavust ja täitmist ning koostööd.
- (9) Määruse reguleerimisala peab hõlmama kõiki ülalpidamiskohustusi, mis tekivad peresuhetest või suhetest, mis toovad kaasa sarnased tagajärjed, et tagada võrdne kohtlemine kõigi ülalpidamist saama õigustatud isikute vahel.
- (10) Rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjad erinevad pisut praegu kohaldatavatest eeskirjadest, mis tulenevad määrusest (EÜ) nr 44/2001. Et tagada paremini ülalpidamist saama õigustatud isiku huvide kaitse ja edendada tõrgeteta õigusemõistmist Euroopa Liidus, tuleb neid eeskirju täpsustada ja kaasata edaspidi nendesse kõik olukorrad, kus on olemas piisav seos poolte ja liikmesriigi vahel. Enam ei saa jätta ühenduse õigusakte kohaldamata või kohaldada riigi õigust ettekäändel, et kostja elab alaliselt väljaspool Euroopa Liitu.
- (11) Pooltel peab olema võimalus valida ühisel kokkuleppel pädev kohus, välja arvatud juhul, kui tegemist on alaealise ülalpidamise kohustusega, et tagada nõrgema poole kaitse.

²¹ ELT L 143, 30.4.2004, lk 15.

²² EÜT L 12, 15.1.2001.

- (12) Oluline on säilitada kohtualluvuse ja seotud menetluste lahendamiseks selge ja tõhus mehhanism.
- (13) Kollisiooninorme võib kohaldada ainult ülalpidamiskohustuste suhtes ning nende järgi ei saa määrata kindlaks seda õigust, mida kohaldatakse ülalpidamiskohustuse aluseks olevale perekondliule suhtele.
- (14) Sarnaselt kehtivate rahvusvaheliste õigusaktidega tuleb ka edaspidi esmajärjekorras kohaldada ülalpidamist saama õigustatud isiku alalise elukohariigi õigust, kuid selle järel peab samuti olema võimalik kohaldada kohtu asukohariigi õigust, mis võimaldab lahendada selles konkreetses valdkonnas vaidlusi sageli lihtsamini, kiiremini ja odavamalt.
- (15) Kui aga õigustatud isikul ei ole võimalik kummagi eespool nimetatud õiguse abil saada kohustatud isikult elatist, peab jääma võimalus kohaldada muu riigi õigust, millega ülalpidamiskohustus on tugevalt seotud. Tegemist võib olla eelkõige, kuid mitte ainult, riigiga, mille kodakondsus on mõlemal poolel.
- (16) Pooltel peab olema teatavatel tingimustel võimalus valida kohaldatav õigus ise. Neil peab näiteks olema võimalus valida menetluseks kohtu asukohariigi õigus. Lisaks peab neil olema võimalus kohaldatava õiguse suhtes leppida kokku enne vaidlust, kuid ainult juhul, kui tegemist on muu ülalpidamiskohustusega kui see, mis on seotud lapsega või sotsiaalselt kaitsetu täisealisega; lisaks peab neil olema vaid piiratud hulk valikuvõimalusi.
- (17) Kohustatud isik peab olema kindlaksmääratud õiguse kohaldamise suhtes kaitstud juhtudel, kui elatise saamise aluseks olevat peresuhet ei loeta üksmeelselt eelisnõudeks. See võib olla nii eelkõige külgsgulaste või hõimlaste vaheliste suhete puhul, alanejate sugulaste ülalpidamiskohustusega oma ülenejate sugulaste suhtes, abistamise kohutuse säilimise puhul pärast abielu lõpetamist.
- (18) Teises liikmesriigis tehtud ülalpidamiskohustust käsitlevaid kohtuotsuseid tuleb tunnustada ja need peavad olema täitmisele pööratavad kõikides liikmesriikides, ilma et selleks oleks vaja algatada eraldi menetlust. Selleks et kaotada kõik vahemeetmed, tuleb määrukses menetluseeskirju minimaalselt ühtlustada. See peaks tagama õiglase menetluseeskirjade järgimise vastavalt ühistele normidele kõikides liikmesriikides.
- (19) Ühes liikmesriigis tehtud ülalpidamiskohustust käsitlevat kohtuotsust peab olema võimalik täita kiiresti ja tõhusalt ükskõik millises teises liikmesriigis. Ülalpidamist saama õigustatud isikul peab olema võimalus eelkõige lasta kohustatud isiku palgast või tema pangakontolt summasid kinni pidada.
- (20) Ametlikud juriidilised dokumendid ja pooltevahelised kokkulepped, mis kuuluvad teises liikmesriigis täitmisele, tuleb lugeda nende kohtuotsustega võrdseks.
- (21) Üldiseks ja konkreetseks koostööks tuleb liikmesriikides luua keskasutused, et hõlbustada ülalpidamiskohustuste sissenõudmist. Need asutused peavad tegelema teabevahetusega, et määrata kindlaks kohustatud isiku asukoht ja hinnata tema vara ja sissetulekut, pidades täielikult kinni nõuetest, mis on kehtestatud üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995.

aasta direktiivis 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta.²³

- (22) Käesolevas määruses järgitakse põhiõigusi ja peetakse iseäranis kinni Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtetest. Selles püütakse eelkõige tagada era- ja perekonnaelu austamine, isikuandmete ja lapse õiguste kaitse ning õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ning sõltumatule ja õiglasele kohtulikule arutamisele vastavalt harta artiklitele 7, 8, 24 ja 47.
- (23) Vastavalt nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsuse 1999/468/EÜ (millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused)²⁴ artiklile 2 tuleb käesoleva määruse rakendamiseks vajalikud meetmed kehtestada vastavalt nimetatud otsuse artiklis 3 ettenähtud nõuandemenetlusele.
- (24) Käesolev määrus peab asendama ühenduse õigusaktid, mis on võetud vastu varem ja hõlmavad sama valdkonda. Lisaks peab see olema ülimuslik teiste rahvusvaheliste õigusaktide suhtes, mida kohaldatakse liikmesriikide vahelistes suhetes, et ühtlustada ja lihtsustada kehtivaid õigusnorme.
- (25) Kuna liikmesriigid ei suuda piisaval määral teostada kavandatava määruse eesmärke, mis seisnevad meetmete võtmises, et tagada ülalpidamiskohustuste tegelik täitmine Euroopa Liidus, ning neid eesmärke on seetõttu parem teostada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta vastavalt asutamislepingu artiklis 5 osutatud subsidiaarsuse põhimõttele meetmeid. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (26) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokolli artikli 3 kohaselt on Ühendkuningriik ja Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]
- (27) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning seega ei ole see määrus Taani suhtes siduv ja Taanis seda ei kohaldata.

²³ EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31–50.

²⁴ EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk

Reguleerimisala ja mõisted

Artikkel 1

Reguleerimisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse ülalpidamiskohustuste suhtes, mis tulenevad perekonnasuhetest või suhetest, mis vastavalt nende suhtes kohaldavale õigusele toovad kaasa sarnased tagajärjed.
2. Käesoleva lepingu tähenduses on liikmesriigid kõik liikmesriigid, välja arvatud Taani[, Ühendkuningriik ja Iirimaa].

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) *kohus* – asutus, mis on liikmesriigis pädev ülalpidamiskohustuste küsimustes;
- (2) *kohtunik* – kohtunik või ametnik, kellel on ülalpidamiskohustuste küsimustes kohtunikuga samaväärsed volitused;
- (3) *kohtuotsus* – liikmesriigi kohtu igasugune lahend ülalpidamiskohustuste küsimuses, kuidas tahes seda nimetatakse, sealhulgas määrus, otsus, korraldus või täitemäärus, samuti kohtuametniku otsus kohtukulude kohta
- (4) *ametlik juriidiline dokument*:
 - a) dokument, mis on koostatud või registreeritud ametliku juriidilise dokumendina ning mille autentsus:
 - i) lähtub tema allkirjast ja sisust ning
 - ii) on kinnitatud otsuse teinud liikmesriigi avaliku võimu kandja või muu vastava võimu poolt või
 - b) haldusasutustega sõlmitud või nende poolt tõestatud kokkulepped ülalpidamiskohustuse kohta.
- (5) *otsuse teinud liikmesriik* – liikmesriik, kus on tehtud kohtuotsus, mis tuleb täitmisele pöörata;

- (6) *kohtuotsuse täitmise liikmesriik* – liikmesriik, kus taotletakse kohtuotsuse täitmist;
- (7) *otsuse teinud kohus* – kohus, kes on teinud täitmisele kuuluva otsuse;
- (8) *õigustatud isik* – füüsiline isik, kellel on või väidetavalt on õigus saada ülalpidamist;
- (9) *kohustatud isik* – füüsiline isik, kes on kohustatud maksma ülalpidamist või kellelt nõutakse selle maksmist.

II peatükk

Kohtualluvus

Artikkel 3

Üldine kohtualluvus

Liikmesriikides on ülalpidamiskohustuste küsimustes pädevad otsustama:

- a) selle liikmesriigi kohtud, kus on kostja alaline elukoht, või
- a) selle liikmesriigi kohtud, kus on õigustatud isiku alaline elukoht, või
- c) kohus, kes on pädev menetlema perekonnaseisuga seotud hagi, kui selle juurde kuulub ülalpidamiskohustust käsitlev hagi, välja arvatud juhul, kui see pädevus põhineb vaid ühe poole kodakondsusel, või
- d) kohus, kes on pädev menetlema vanemliku vastutusega seotud hagi määruse (EÜ) nr 2201/2003 tähenduses, kui ülalpidamiskohustust käsitlev hagi kuulub selle juurde.

Artikkel 4

Kokkulepe kohtualluvuse kohta

1. Kui pooled, kellest vähemalt ühe alaline elukoht on liikmesriigi territooriumil, on otsustanud valida ühe liikmesriigi kohtu või kohtud, et lahendada ülalpidamiskohustuse küsimuses tekkinud või tekkivad vaidlused, on selle liikmesriigi kohus või kohtud pädevad. Kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on kohtul või kohtutel ainupädevus.
2. Kohtualluvuse kindlaksmääramiseks sõlmitakse kirjalik kokkulepe. Elektroonilisel teel edastatud teave võrdsustatakse kirjaliku kokkuleppega, kui seda on võimalik alaliselt säilitada.

3. Kui selline kokkulepe on sõlmitud poolte vahel, kellest kummagi alaline elukoht ei ole liikmesriigi territooriumil, ei saa liikmesriikide kohtud vaidlust menetleda seni, kuni määratud kohus või kohtud ei ole loobunud oma pädevusest.
4. Käesolevat artiklit ei kohaldata vaidluste suhtes, mis käsitlevad alla 18aastaste laste ülalpidamiskohustust.

Artikkel 5

Kohtualluvus kostja kohtusse ilmumise alusel

Lisaks kohtutele, kelle pädevus on sätestatud artiklites 3 ja 4, on pädev ka selle liikmesriigi kohus, kelle juurde ilmub kostja. Seda reeglit ei kohaldata, kui ilmumise eesmärk on vaidlustada kohtualluvus või kui teine kohus on artikli 4 alusel ainupädev.

Artikkel 6

Kohtualluvus muudel juhtudel

Kui ühegi liikmesriigi kohus ei ole artiklite 3–5 kohaselt pädev, on pädevad järgmised kohtud:

- a) selle liikmesriigi kohtud, kelle kodakondsus on nii õigustatud kui ka kohustatud isikul; või
- b) kui tegemist on abikaasade või endiste abikaasade vahelise ülalpidamiskohustusega, selle liikmesriigi kohtud, kelle territooriumil oli abikaasade viimane ühine alaline elukoht, kui nad elasid seal vähemalt üks aasta enne kohtuasja algatamist.

Artikkel 7

Kohtualluvus

1. Kui erinevate liikmesriikide kohtutesse on esitatud hagi ühe ja sama ülalpidamiskohustuse suhtes, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.
2. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena, loobub kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks.

Artikkel 8

Seotud menetlused

1. Kui eri liikmesriikide kohtutes on lahendamisel seotud menetlused, võivad kõik kohtud peale esimesena taotluse saanud kohtu oma menetlused peatada.
2. Kui nimetatud menetlused on pooleli esimese astme kohtus, võivad kõik kohtud peale esimesena taotluse saanud kohtu ühe poole taotlusel pädevusest loobuda, kui esimesena taotluse saanud kohus on kõnealustes menetlustes pädev ja kui asjaomase riigi õigusaktid võimaldavad neid menetlusi liita.
3. Menetlused loetakse seotuks käesoleva artikli tähenduses, kui nad on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ning nende üle otsustada üheaegselt.

Artikkel 9

Kohtusse pöördumine

Käesoleva peatüki kohaldamisel loetakse menetlus alustatuks:

- a) ajal, mil kohtule esitatakse menetluse algatamist käsitlev või võrdväärne dokument, tingimusel et hageja astub pärast seda vajalikud sammud, et dokumendid kostjale kätte toimetada, või
- b) kui dokument tuleb kätte toimetada enne kohtule esitamist, siis ajal, mil kättetoimetamise eest vastutav asutus selle kätte saab, tingimusel et hageja astub pärast seda vajalikud sammud, et dokument kohtule esitada.

Artikkel 10

Ajutised meetmed ja kaitsemeetmed

Liikmesriigi kohtute kaudu võib taotleda selliseid ajutisi meetmeid või kaitsemeetmeid, mis on selle riigi õigusega ette nähtud, isegi juhul, kui teise liikmesriigi kohtud on käesoleva määruse kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädevad.

Artikkel 11

Kohtualluvuse kontrollimine

Kui liikmesriigi kohtule esitatud hagi käsitleb asja, mis käesoleva määruse kohaselt ei ole tema pädevuses, teatab ta sellest omal algatusel.

III peatükk

Kohaldatav õigus

Artikkel 12

Mõju puudumine perekondlikele suhetele

Käesoleva peatüki alusel määratakse kindlaks vaid ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatav õigus ning see ei piira ühelegi artiklis 1 osutatud suhete kohaldatavat õigust.

Artikkel 13

Üldeeskirjad

1. Ülalpidamiskohustustele kohaldatakse selle riigi õigust, kus on ülalpidamist saama õigustatud isiku alaline elukoht.
2. Kohtu asukohariigi õigust kohaldatakse:
 - a) kui lõike 1 kohaselt kindlaksmääratud õiguse alusel ei ole õigustatud isikul võimalik kohustatud isikult ülalpidamist saada, või
 - b) kui õigustatud isik esitab sellesisulise taotluse ning kui tegemist on riigiga, kus on kohustatud isiku alaline elukoht.
3. Kui õigustatud isikul ei ole ühegi eespool nimetatud lõike kohaselt kindlaks määratud õiguse alusel võimalik kohustatud isikult ülalpidamist saada ning kui kõikidest juhtumiga seotud asjaoludest järeldub, et ülalpidamiskohustus on tugevalt seotud muu riigiga, eelkõige selle riigiga, mille kodanikud on nii õigustatud ja kohustatud isik, kohaldatakse selle riigi õigust, millega ülalpidamiskohustus on tugevalt seotud.

Artikkel 14

Õiguse valik

Artiklist 13 olenemata võivad õigustatud ja kohustatud isik:

- a) määrata selgesõnaliselt või muul üheselt mõistetaval viisil asja algatamise ajal menetlemiseks kohtu asukohariigi õiguse;
- b) leppida igal ajal kirjalikult kokku kohaldatava õiguse suhtes, välja arvatud juhul, kui tegemist on alla 18aastase lapse või sellise täisealise isiku ülalpidamiskohustusega, kes ei ole oma võimete kahanemise või puudulikkuse

tõttu suuteline oma huvisid kaitsma (edaspidi „sotsiaalselt kaitsetu täisealine“), ning tingimusel, et määratakse üks järgmistest õigustest:

- (i) selle riigi õigus, mille kodanikud nad mõlemad on kindlaksmääramise ajal;
- ii) selle riigi õigus, kus on nende mõlema alaline elukoht või kus on õigustatud või kohustatud isiku alaline elukoht kindlaksmääramise ajal;
- iii) õigus, mida kohaldatakse kindlaksmääramise ajal nende varaliste suhetele, kui tegemist on ülalpidamiskohustusega kahe isiku vahel, kes olid või on abielus või suhtes, mis nendele kohaldatava õiguse kohaselt toob kaasa sarnased tagajärjed.

Artikkel 15

Kindlaksmääratud õiguse kohaldamata jätmise kohustatud isiku taotlusel

1. Kui tegemist on muu ülalpidamiskohustusega kui laste ja sotsiaalselt kaitsetute täisealiste ja abikaasadevahelise või endiste abikaasade vahelise ülalpidamiskohustusega, võib kohustatud isik vaidlustada talle esitatud õigustatud isiku nõude ülalpidamiseks selle riigi õiguse alusel, mille kodanikud nad mõlemad on, või selle puudumisel selle riigi õiguse alusel, kus on tema alaline elukoht.
2. Kui tegemist on abikaasadevahelise või endiste abikaasade vahelise ülalpidamiskohustusega, võib kohustatud isik vaidlustada talle esitatud õigustatud isiku nõude ülalpidamiseks selle riigi õiguse alusel, millega abielu on kõige tugevamalt seotud.

Artikkel 16

Avalik-õiguslikud asutused

Avalik-õigusliku asutuse õigus nõuda õigustatud isikult makstud ülalpidamise hüvitamist on reguleeritud avalik-õigusliku asutuse suhtes kohaldatava õigusega.

Artikkel 17

Kohaldatava õiguse reguleerimisala

1. Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õigusega määratakse eelkõige kindlaks:
 - (a) kas, millises ulatuses ja kellelt võib õigustatud isik ülalpidamist nõuda;
 - (b) mil määral võib õigustatud isik taotleda elatist tagasiulatuvalt;
 - (c) ülalpidamiskohustuse arvutamise ja indekseerimise viis;

- (d) aegumine ja menetluse algatamise tähtajad;
 - (e) õigustatud isikule ülalpidamist maksnud avalik-õigusliku asutuse õigus nõuda selle hüvitamist ning kohustatud isiku kohustuse ulatus.
2. Sõltumata kohaldatavast õigusest tuleb elatise suuruse kindlaksmääramisel võtta arvesse õigustatud isiku vajadusi ja kohustatud isiku võimalusi.

Artikkel 18

Kolmanda riigi õiguse kohaldamine

Iga käesoleva määruse alusel kindlaksmääratud õigust kohaldatakse sellest olenemata, kas tegemist on liikmesriigi õigusega.

Artikkel 19

Tagasisaade ja edasiviide

1. Kui käesolevas määruses on ette nähtud mõne riigi õiguse kohaldamine, tähendab see selles riigis kehtivaid õigusnorme, välja arvatud rahvusvaheline eraõigus, piiramata lõike 2 kohaldamist.
2. Kui käesoleva määruse alusel on ette nähtud kolmanda riigi õiguse kohaldamine ning nimetatud riigi rahvusvahelise eraõiguse alusel on ette nähtud muu riigi õiguse kohaldamine, määrab hagi saanud kohus kohaldatavaks nimetatud kolmanda riigi õiguse.

Artikkel 20

Avalik kord

Käesoleva määrusega kindlaksmääratud õiguse võib jätta kohaldamata üksnes siis, kui see on selgelt vastuolus kohtu asukohariigi avaliku korraga. Siiski ei ole lubatud sellisel ettekäändel jätta kohaldamata käesoleva määrusega kindlaksmääratud liikmesriigi õigust.

Artikkel 21

Mitme õiguskorraga riigid

Kui riik koosneb mitmest territoriaalsusest, millest igaühes kehtivad ülalpidamiskohustuste suhtes oma õigusnormid, loetakse iga territoriaalsust käesoleva määruse alusel kohaldatava õiguse kindlakstegemisel omaette riigiks.

IV peatükk

Ühised menetluseeskirjad

Artikkel 22

Kättetoimetamine

1. Menetluse algatamisel liikmesriigi kohtus toimetatakse menetluse algatusdokument või sellega samaväärne dokument kostjale kätte ühel järgmistest viisidest:
 - a) isiklik kättetoimetamine tõendatud kättesaamistõendiga, mida tõendab adressaadi allkiri kuupäeva kandval kättesaamistõendil;
 - b) isiklik kättetoimetamine, mida tõendab kätte toimetanud volitatud isiku allkirjaga teatis, et adressaat on dokumendi kätte saanud või keeldunud seda vastu võtmast, ilma et tal oleks selleks mis tahes õiguslikku alust, ning dokumendi kättetoimetamise kuupäev;
 - c) posti teel kättetoimetamine, mida tõendab kviitung, millele on alla kirjutanud ning mille on tagastanud adressaat, sealhulgas nimetatud kviitungi kuupäev;
 - d) elektrooniliste vahendite, nagu faksi või elektronposti teel kättetoimetamine, mida tõendab kviitung, millele on alla kirjutanud ning mille on tagastanud adressaat, sealhulgas nimetatud kviitungi kuupäev.
2. Kostjal on oma kaitse ettevalmistamiseks aega vähemalt 30 päeva alates lõike 1 kohaselt kättetoimetatud dokumendi kättesaamisest.
3. Liikmesriigid teavitavad komisjoni kuue kuu jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest oma riigis kasutatavatest kättetoimetamise viisidest. Nad edastavad komisjonile kõik muudatused selles teabes.

Komisjon teeb selle teabe üldsusele kättesaadavaks.

Artikkel 23

Nõuete täitmise kontrollimine

1. Kui kostja, kelle alaline elukoht ei ole liikmesriigis, kus hagi on esitatud, ei ilmu kohtusse, peatab pädev kohus otsuse tegemise nii kauaks, kuni on tõestatud, et kostjal on olnud võimalus menetluse algatamist käsitlev või samaväärne dokument kätte saada vastavalt artiklile 22 või et selleks on võetud kõik vajalikud meetmed.
2. Kui kostja, kelle alaline elukoht on riigis, mis ei ole liikmesriik, ei ilmu kohtusse, peatab pädev kohus otsuse tegemise nii kauaks, kuni on tõestatud, et kostjal on olnud

võimalus menetluse algatamist käsitlev või samaväärne dokument kätte saada küllalt aegsasti, et end kaitsta, või on tõestatud, et selleks on võetud kõik vajalikud meetmed.

3. Kui menetluse algatamist käsitlev või samaväärne dokument tuli toimetada tsiviil- ja kaubandusajade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide välisriikides kätteandmist käsitleva 15. novembri 1965. aasta Haagi konventsiooni kohaselt välismaale, kohaldatakse nimetatud konventsiooni artiklit 15.

Artikkel 24

Kohtuotsus ja teistmine

1. Kui kostja jätab kohtusse ilmumata ja
 - a) ei ole kinnitatud, et ta on saanud kätte menetluse algatusdokumendi või sellega samaväärse dokumendi või
 - b) kui kostjal ei olnud võimalik ülalpidamiskohustust vaidlustada *force majeure*'i või erakorraliste asjaolude tõttu, ilma et see oleks toimunud tema süül,võib otsuse teha, kuid kostjal on õigus taotleda otsuse teinud kohtult selle teistmist.
2. Tähtaega, mille jooksul on võimalik esitada teistmisvaldust, arvestatakse alates kuupäevast, mil on tuvastatud, et kostja on kohtuotsusest teadlik ja tal on olnud võimalus selle suhtes midagi ette võtta, ning hiljemalt alates kuupäevast, mil jõustava liikmesriigi pädev asutus on kostjale nimetatud kohtuotsuse teatavaks teinud. See peab olema vähemalt 20 päeva.
3. Teistmisavalduse esitamisel peatatakse kõik meetmed, mida on võetud liikmesriigis kohtuotsuse jõustamiseks.

V peatükk

Kohtuotsuste täitmisele pööratavus

Artikkel 25

Täitmisele pööratavus

Kui kohus on teinud otsuse ühes liikmesriigis ning see kuulub selles liikmesriigis täitmisele, tunnustatakse seda otsust ning sel peab olema teises liikmesriigis sama jõud, ilma et selle täitmist tuleks eraldi tunnustada ja ilma, et seda oleks võimalik vaidlustada.

Artikkel 26

Esialgne täitmine

Mis tahes liikmesriigis tehtud kohtuotsus on täielikult täitmisele pööratav, olenemata riigisisese õiguses ettenähtud edasikaebamise võimalustest. Tagatise seadmist ei saa nõuda.

VI peatükk

Täitmine

Artikkel 27

Täitemenetlus

Teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmine on reguleeritud kohtuotsuste täitmise liikmesriigi õigusega, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti.

Artikkel 28

Dokumendid

Teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmist taotlev pool esitab kohtuotsusest tõestatud ärakirja, mis vastab autentsuse tõestamiseks vajalikele tingimustele, ning pädeva asutuse väljavõtte, mis on koostatud kasutades käesoleva määruse I lisas esitatud näidisvormi.

Kohtuotsuse täitmise liikmeriigi pädeval asutusel ei ole õigust tõlget nõuda.

Artikkel 29

Tasuta õigusabi

Taotlejal, kes on saanud otsuse teinud liikmesriigilt täielikult või osaliselt tasuta õigusabi või kes on vabastatud kulude kandmisest, on täitemenetluse raames õigus saada talle kõige soodsamat õigusabi või kõige ulatuslikumat vabastust kuludest vastavalt otsuse täitmise liikmesriigi õigusele.

Artikkel 30

Kautsjon ja deposiit

Asjaosaliselt, kes taotleb teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmist, ei tohi nõuda mis tahes kujul kautsjonit ega deposiiti sel põhjusel, et ta on välisriigi kodanik või et tema alaline või peamine elukoht ei ole selles liikmesriigis, kus täitmist taotletakse.

Artikkel 31

Legaliseerimine või muu sarnane formaalsus

Artiklis 28 osutatud dokumentide puhul ei nõuta legaliseerimist ega muu samalaadse formaalsuse täitmist.

Artikkel 32

Asja sisulise teistmise võimaluse puudumine

1. Mingil juhul ei tohi ühes liikmesriigis tehtud otsuse sisu teises liikmesriigis täitemenetluse käigus teista.
2. Otsuse täitmise liikmesriigi pädev asutus võib siiski omal algatusel otsustada täita ülalpidamiskohustuse küsimuses otsuse teinud kohtu otsuse vaid osaliselt, kui otsuse täielik täitmine hõlmaks sellist osa kohustatud isiku varadest, mida vastavalt otsuse täitmise liikmesriigi õigusele ei ole võimalik arestida.

Artikkel 33

Täitmisest keeldumine või selle peatamine

Otsuse teinud kohtu otsuse täitmisest keeldumise või selle täieliku või osalise peatamise otsuse saab kostja taotlusel teha vaid järgmistel juhtudel:

- a) kohustatud isik esitab uued asjaolud või asjaolud, mis ei olnud otsuse teinud kohtule otsustamise ajal teada;
- b) kohustatud isik on taotlenud otsuse teinud kohtu otsuse teistmist vastavalt artiklile 24 ning uut otsust ei ole veel tehtud;
- c) kohustatud isik on oma kohustuse juba täitnud;
- d) õigus nõuda otsuse teinud kohtu otsuse täitmist on täielikult või osaliselt aegunud;

- e) otsuse teinud kohtu otsus ei ole kooskõlas otsuse täitmise liikmesriigis tehtud otsusega või sellise otsusega, mis vastab otsuse täitmise liikmesriigis tunnustamiseks vajalikele tingimustele.

Artikkel 34

Korraldus elatise igakuiseks kinnipidamiseks

1. Õigustatud isik võib otsuse teinud kohtult taotleda korralduse väljastamist elatise igakuiseks kinnipidamiseks ning see edastatakse teise liikmesriigi kohustatud isiku tööandjale või pangale, kus kohustatud isikul on avatud konto. Korraldust elatise igakuise kinnipidamise kohta saab teises liikmesriigis pöörata samamoodi täitmisele kui artiklite 25 ja 26 kohast kohtuotsust.
2. Korraldust elatise igakuise kinnipidamise kohta saab väljastada vaid pärast seda, kui kohtuotsus on kohustatud isikule kätte toimetatud ühel artiklis 22 osutatud viisil.
3. Kinnipidamistaotlus ja korraldus elatise igakuiseks kinnipidamiseks esitatakse vastavalt käesoleva määruse III lisas esitatud näidisvormile.
4. Otsuse teinud kohus toimetab korralduse elatise igakuise kinnipidamise kohta tähtitud kirja teel kättesaamistõendi vastu kätte:
 - a) kohustatud isiku tööandjale või pangale, kus kohustatud isikul on avatud konto, ja
 - b) hiljemalt viie päeva jooksul kohustatud isikule koos otsuse teinud kohtu otsuse ja käesoleva määruse lisas IIIa esitatud näidisvormile vastava teatisega.
5. Niipea, kui adressaat saab kätte korralduse elatise igakuise kinnipidamise kohta, peab ta pidama kinni esimese makse. Kui tal on täiesti võimatu seda teha, teatab pank sellest otsuse teinud kohtule hiljemalt 30 päeva jooksul pärast teate kättesaamist või viimase makse tegemist.
6. Kui kohustatud isiku vastu on tehtud elatise kinnipidamiskorraldus, peab ta õigustatud isikut ja otsuse teinud kohut teavitama iga kord, kui muutub tema tööandja või pangakonto.

Artikkel 35

Korraldus pangakonto ajutiseks arestimiseks

1. Õigustatud isik võib otsuse teinud kohtult taotleda korralduse väljastamist pangakonto ajutiseks arestimiseks ning see edastatakse teises liikmesriigis pangale, kus kohustatud isikul on avatud konto. Kõnealune taotlus ja korraldus pangakonto ajutiseks arestimiseks esitatakse vastavalt käesoleva määruse IV lisas esitatud näidisvormile.

2. Kohus võtab õigustatud isiku taotluse suhtes vastu otsuse kaheksa päeva jooksul, ilma et ta teataks kohustatud isikule sellise taotluse saamisest ning annaks talle võimaluse ärakuulamiseks. Kohus annab korralduse pangakonto ajutiseks arestimiseks, kui ta leiab, et õigustatud isiku taotlus on selgelt põhjendatud ning valitseb tõsine oht, et kohustatud isik jätab oma kohustuse täitmata.
3. Korralduse ajutise arestimise kohta:
 - a) toimetab kohus tähitud kirja teel kätte pangale, kus kohustatud isikul on jooksevarve, ning seda tuleb tõendada kättesaamisteatega;
 - b) tähendab seda, et alates selle kättesaamisest on pangakontolt keelatud igasuguste väljamaksete tegemine, mille tagajärjel ei oleks pangakonto omanikul võimalik maksta ajutiseks arestimiseks antud korralduses kindlaksmääratud summat.
4. Kohus teatab õigustatud ja kohustatud isikule ajutise arestimise korraldusest väljastusteatega tähitud kirja teel pärast seda, kui korraldusega on saavutatud lõike 3 punktis b kirjeldatud tagajärg.
5. Kohustatud isik võib korralduse andnud kohtult taotleda konto aresti alt vabastamist ning kohus peab tegema selle kohta otsuse kaheksa päeva jooksul. Kohus võib selle taotluse rahuldada, nõudes vajaduse korral kohustatud isikult tagatise seadmist.
6. Ajutise arestimise korraldus muutub kehtetuks niipea, kui kohus annab korralduse aresti alt vabastamiseks või kui ta ei ole teinud otsust kaheksa päeva jooksul ning igal juhul hiljemalt siis, kui asja kohta on võetud vastu sisuline otsus. Korralduse ajutise arestimise kohta võib asendada korraldusega elatise igakuiseks kinnipidamiseks kohe, kui asja suhtes on vastu võetud otsus, kui õigustatud isik on teinud sellesisulise taotluse vastavalt artiklile 34.

Otsuse teinud kohus toimetab arestimise alt vabastamise otsuse pangale kätte tähitud kirjaga kättesaamistõendi vastu.

Artikkel 36

Ülalpidamiskohustuste järjestamine

Elatise nõuded rahuldatakse enne teisi kohustatud isiku võlgnevusi, kaasa arvatud kohtuotsuse täitmisega seotud võlad.

VII peatükk

Ametlikud juriidilised dokumendid ja kokkulepped

Artikkel 37

Ametlike juriidiliste dokumentide ja kokkulepete täitmisele pööratavus

Liikmesriigid tunnustavad vastuvõetud ja seal täitmisele kuuluvaid juriidilisi dokumente ning asjaosaliste vahelisi kokkuleppeid ja neil on sama jõud kui kohtuotsustel vastavalt artiklile 25.

Artikkel 38

Ametlike juriidiliste dokumentide ja kokkulepete täitmine

1. IV peatükki kohaldatakse vajaduse korral ametlike juriidiliste dokumentide ning asjaosaliste vaheliste täitmisele kuuluvate kokkulepete täitmiseks. Selle liikmesriigi pädev asutus, kus ametlik dokument või asjaosaliste vaheline kokkulepe on täitmisele pööratav, väljastab huvitatud isiku soovil väljavõtte dokumendist, kasutades käesoleva määruse II lisas esitatud näidisvormi.
2. Kui õigustatud isik soovib artiklite 34 ja 35 kohaldamist, võib ta pöörduda oma alalise elukohajärgse kohtu poole.

VIII peatükk

Koostöö

Artikkel 39

Keskasutused

1. Iga liikmesriik määrab ühe või mitu keskasutust, mis aitavad kaasa käesoleva määruse kohaldamisele, ja täpsustab iga asutuse geograafilise või funktsionaalse pädevuse.
2. Kui liikmesriik on nimetanud mitu keskasutust, võib teateid tavaliselt saata otse pädevale keskasutusele. Kui teade saadetakse keskasutusele, kes ei ole pädev, vastutab viimane selle edastamise eest pädevale keskasutusele ja sellest teatamise eest saatjale.

3. Liikmesriigid esitavad kuue kuu jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest komisjonile:
- a) vastavalt käesolevale artiklile määratud keskasutuste nimed, aadressid ja sidevahendid;
 - b) keskasutustega suhtlemiseks sobivad keeled.

Liikmesriigid edastavad komisjonile kõik muudatused selles teabes.

Komisjon teeb selle teabe üldsusele kättesaadavaks.

Artikkel 40

Üldised ülesanded

Keskasutused edastavad teavet ülalpidamiskohustust käsitleva riigisisese õiguse ja menetluste kohta ning võtavad meetmeid, et parandada käesoleva määruse kohaldamist ja tugevdada omavahelist koostööd. Sel eesmärgil kasutatakse otsusega nr 2001/470/EÜ loodud tsiviil- ja kaubandusasju käsitlevat Euroopa kohtute võrku.

Artikkel 41

Koostöö konkreetsetes küsimustes

1. Keskasutused teevad koostööd kindlaksmääratud küsimustes, et saavutada käesolevas määruses püstitatud eesmärgid. Sel eesmärgil võtavad nad ise või ametivõimude või muude organite kaudu tegutsedes kõik asjakohased meetmed, et:
- a) koguda ja vahetada teavet:
 - i) õigustatud ja kohustatud isiku olukorra kohta, eelkõige artiklite 44–47 alusel,
 - ii) kõigi käimasolevate menetluste kohta; või
 - iii) kõigi tehtud kohtuotsuste kohta;
 - b) anda teavet ja abi õigustatud isikule, kes on menetlusosaline nende riigi territooriumil;
 - c) hõlbustada õigustatud ja kohustatud isiku vaheliste kokkulepete sõlmimist vahendusmenetluse teel või muul viisil ning hõlbustada sel eesmärgil piiriülest koostööd.
2. Kui ühes liikmesriigis alaliselt elav õigustatud isik esitab sellesisulise taotluse, siis esindab teda:

- a) selle liikmesriigi keskasutus, mille territooriumil asub kohus, kelle poole pöörduti ülalpidamiskohustuste küsimustes, või
- b) otsuse täitmise liikmesriigi keskasutus.

Käesoleva lõike tähenduses hõlmab esindamine kõiki toiminguid, mis on seotud otsuse saamisega ning elatise nõude sissenõudmisega.

Artikkel 42

Töömeetod

1. Menetlust algatav õigustatud isik võib esitada liikmesriigi pädevale keskasutusele abitaotluse vastavalt artiklile 41 kas otse või selle liikmesriigi keskasutuse kaudu, kus on tema alaline elukoht.

Õigustatud isik võib esitada taotluse oma alalise elukohajärgsesse kohtusse, kes võtab vajalikud meetmed, et tagada selle edastamine ja täitmine koostöös asjaomase liikmesriigi pädeva keskasutusega.
2. Taotlus peab sisaldama kogu kasutada olevat teavet, mis on selle täitmisele pööramiseks asjakohane.
3. Keskasutuste, ametivõimude ja muude asutuste vastavalt artiklile 41 osutatud abi ning nimetatud asutuste määratud isikute osutatud abi on tasuta, ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist.
4. Õigustatud isikult võidakse nõuda artikli 41 lõike 2 kohaste esinduskulude osalist katmist. Siiski ei ole osalist kulude katmist lubatud nõuda selliselt õigustatud isikult, kes vastab oma alalise elukohajärgses liikmesriigis tasuta õigusabi saamise tingimustele.
5. Iga keskasutus kannab oma kulud ise.

Artikkel 43

Koosolekud

1. Käesoleva määruse kohaldamise hõlbustamiseks kohtuvad keskasutused korrapäraselt.
2. Koosolekud kutsutakse kokku vastavalt otsusele nr 2001/470/EÜ, millega luuakse tsiviil- ja kaubandusasju käsitlev Euroopa kohtute võrk.

Artikkel 44

Juurdepääs teabele

1. Keskasutused võimaldavad juurdepääsu teabele, mis hõlbustab elatise nõuete rahuldamist, käesolevas peatükis ettenähtud tingimustel. Nimetatud teave edastatakse selleks, et:
 - a) teha kindlaks kohustatud isiku asukoht;
 - b) hinnata kohustatud isiku varasid, eelkõige tema sissetuleku suurust ja laadi;
 - c) määrata kindlaks kohustatud isiku tööandja;
 - d) teha kindlaks kohustatud isiku pangakontod.
2. Lõikes 1 osutatud teave hõlmab vähemalt liikmesriikide ametiasutuste ja pädevate asutuste käsutuses olevat teavet järgmistes valdkondades:
 - a) maksud,
 - b) sotsiaalkindlustus, kaasa arvatud tööandja makstavad sotsiaalkindlustusmaksud,
 - c) rahvastikuregister,
 - d) kinnistusregistrid,
 - e) autoregistrikeskus,
 - f) keskpangad.
3. Käesolevas artiklis nimetatud juurdepääsu teabele ei tohi mingil juhul kasutada uute toimikute koostamiseks liikmesriigis.

Artikkel 45

Teabeedastus

1. Õigustatud isik võib pöörduda oma alalise elukohajärgse liikmesriigi taotlust esitava keskasutuse poole oma alalise elukohajärgse kohtu kaudu, kes edastab õigustatud isiku taotluse, kui ta leiab, et see on kooskõlas käesolevas peatükis ettenähtud tingimustega.
2. Keskasutus esitab teisele keskasutusele taotluse teabeedastuseks, kasutades selleks käesoleva määruse V lisas esitatud näidisvormi.
3. Artikli 44 lõike 1 punktis a osutatud teabetaotlust võib esitada igal ajal. Artikli 44 lõigetes b, c ja d osutatud teavet võib taotleda, kui õigustatud isik esitab artikli 28

kohase väljavõtte kohtuotsusest või 38 lõike 1 kohase väljavõtte ametlikust dokumendist.

4. Lisaks lõikes 1 osutatud vormile võib taotluse saanud keskasutus nõuda artikli 44 lõikes 1 osutatud eesmärgi täitmiseks taotluse esitanud keskasutuselt täiendavaid dokumente.
5. Lisadokumendid tõlgitakse, välja arvatud juhul, kui taotluse saanud liikmesriik seda ei nõua. Liikmesriigid teavitavad komisjoni kuue kuu jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist, kas nad nõuavad tõlkeid vastavalt käesolevale määrusele.

Komisjon teeb selle teabe üldsusele kättesaadavaks.

Kui teabeedastustaotluse esitab õigustatud isik, kellele antakse täielikult või osaliselt tasuta õigusabi, teeb tõlke taotluse esitanud ametiasutus, ilma et see tooks kaasa kulusid õigustatud isiku jaoks.

6. Taotluse saanud ametiasutus edastab teabe taotluse esitanud ametiasutusele. Kui taotluse saanud ametiasutusel ei ole võimalik taotletud teavet edastada, teavitab ta sellest viivitamata taotluse esitanud ametiasutust, põhjendades seda.

Artikkel 46

Teabe kasutamine

1. Kui taotluse esitanud keskasutus saab teabe, edastab ta selle viivitamata kohtule, kes on talle esitanud vastavalt artikli 45 lõike 1 kohase taotluse. Taotluse esitanud keskasutus hävitab teabe pärast selle kohtule edastamist.
2. Vastavalt käesolevale määrusele edastatud teavet võib kasutada ainult kohus selleks, et hõlbustada elatise nõuete sissenõudmist. Siiski võib kohus edastada selle teabe, ilma õigustatud isikut sellest teavitamata, pädevatele asutustele, et toimetada kätte kohtu- või kohtuväline dokument, ning pädevatele asutustele, et pöörata kohtuotsus täitmisele. Kõnealused asutused hävitavad selle teabe niipea, kui nad seda enam ei kasuta.
3. Kohus võib vastavalt käesolevale määrusele edastatud teavet säilitada vaid niikaua, kui tal on seda vaja elatise nõuete sissenõudmise hõlbustamiseks. Säilitamise aeg ei tohi ületada ühte aastat.

Artikkel 47

Kohustatud isiku teavitamine

Taotluse saanud keskasutus teatab kohustatud isikule:

- a) edastatud teabest ja sellest, millisel viisil see saadi;
- b) kellele nimetatud andmed edastati;

- c) tingimustest, kuidas neid andmeid võib kasutada vastavalt käesolevale määrusele;
- d) õigustest ja vahenditest, mis on kohustatud isikul vastavalt riigisisesele õigusele, mis on võetud vastu direktiivi 95/46/EÜ alusel;
- e) vastavalt direktiivile 95/46/EÜ loodud kontrolliasutuse andmetest nii taotluse esitanud keskasutuse liikmesriigis kui taotluse saanud keskasutuse liikmesriigis,

välja arvatud juhul, kui taotluse esitanud keskasutus on märkinud oma taotluses, mis ta on esitanud vastavalt artikli 45 lõikele 2, et sellise kohustatud isiku teavitamine võib kahjustada elatise nõude sissenõudmist. Sellisel juhul lükkab taotluse saanud keskasutus kohustatud isiku teavitamise edasi, kuid mitte üle 60 päeva võrra.

IX peatükk

Üld- ja lõppsätted

Artikkel 48

Seos teiste ühenduse õigusaktidega

1. Käesolev määrus asendab määrust (EÜ) nr 44/2001 ja määrust (EÜ) nr 805/2004 ülalpidamiskohustuste küsimustes.
2. Määruse (EÜ) nr 1348/2000 artiklit 19 ei kohaldata ülalpidamiskohustustega seotud küsimustes.
3. Käesolev määrus ei mõjuta määruse (EÜ) nr 1348/2000 ja määruse (EÜ) nr 1206/2001 kohaldamist, kui lõikes 2 ei ole sätestatud teisiti.

Artikkel 49

Seos muude õigusaktidega

Käesolev määrus on liikmesriikidevahelistes suhetes ülimuslik nende konventsioonide ja lepingute suhtes, mis hõlmavad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi ning millega liikmesriigid on ühinenud.

Artikkel 50

Lisade muutmine

Käesoleva määruse lisasid muudetakse vastavalt artikli 51 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele.

Artikkel 51

Komitee

1. Komisjoni abistab komitee, mis koosneb liikmesriikide esindajatest ja mille eesistuja on komisjoni esindaja.
2. Käesolevale lõikele osutamisel kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artiklis 3 ettenähtud nõuandemenetlust, järgides nimetatud otsuse artikli 7 lõike 3 sätteid.

Artikkel 52

Üleminekusäte

1. Käesolevat määrust kohaldatakse ainult pärast käesoleva määruse kohaldatavaks muutumist algatatud menetluste, saadud ametlike juriidiliste dokumentide ja sõlmitud kokkulepete suhtes.
2. Siiski:
 - a) kohaldatakse kohaldatavat õigust käsitlevaid artikleid 12–21 käimasoleva menetluse suhtes alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast, kui kõik asjaosalised nõustuvad sellega selgesõnaliselt või muul üheselt mõistetavalt viisil;
 - b) kohaldatakse täitmist käsitlevaid artikleid 27–36 kohtuotsuste ja ametlike dokumentide suhtes, mis on kuulutatud täitmisele pööratavateks vastavalt määrusele (EÜ) nr 44/2001 või mis on kinnitatud Euroopa täitekorraldusena vastavalt määrusele (EÜ) nr 805/2004 käesoleva määruse kohaldatavaks muutumise kuupäevaks.
 - c) kohaldatakse koostööd käsitlevaid artikleid 39–47 kõigi menetluste suhtes, mis on pooleli käesoleva määruse kohaldatavaks muutumise kuupäeval.

Artikkel 53

Jõustumine

1. Käesolev määrus jõustub 1. jaanuaril 2008.

2. Käesolevat määrust kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2009, välja arvatud artikli 22 lõige 3, artikkel 39 ja artikli 45 lõige 5, mida kohaldatakse alates jõustumise kuupäevast.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

LISA

I LISA

ÜLALPIDAMISKOHUSTUST KÄSITLEVA KOHTUOTSUSE VÄLJAVÕTE

(Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikkel 28)²⁵

1. Liikmesriik

AT ☐ BE ☐ CY ☐ CZ ☐ DE ☐ EE ☐ EL ☐ ES ☐ FI ☐ FR ☐ HU ☐ [IE ☐] IT ☐ LT ☐ LU ☐ LV ☐
MT ☐ NL ☐ PL ☐ PT ☐ SE ☐ SI ☐ SK ☐ [UK ☐]

2. Kohus

2.1. Nimetus:

2.2. Tänav ja maja number / postkast:

2.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3. Hageja:

3.1. Nimi:

3.2. Tänav ja maja number / postkast:

3.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3.4. Riik:

3.5. Telefon(*):

3.6. E-post(*):

4. Kostja

4.1. Nimi:

4.2. Tänav ja maja number / postkast:

4.3. Linn või asula ja sihtnumber:

4.4. Riik:

²⁵

ELT L, ...

4.5. Telefon(*):

4.6. E-post(*):

(*) Vabatahtlik

5. Kohtuotsus

5.1. Elatise suurus

Vääring: ☐ Euro ☐ [Inglise nael] ☐ Küprose nael ☐ Tšehhi kroon

☐ Eesti kroon ☐ Ungari forint ☐ Malta liir ☐ Läti latt

☐ Leedu litt ☐ Slovakkia kroon ☐ Rootsi kroon ☐ Sloveenia tolar

☐ Poola zlott ☐ Muu (täpsustage):

5.2. Makseperiood

5.2.1. Ühekordselt makstav kogusumma.....☐

5.2.2. Ühekordselt makstav osaline summa☐

Sellisel juhul märkige ühekordselt makstava summa suurus:

5.2.3. Korrapäraselt makstav summa (täpsustage summa, kui see ei ole sama kui punktis 5.1 osutatud elatise nõue):

Üks kord nädalas.....☐

Üks kord kuus.....☐

Muu (täpsustage).....☐

5.3. Indekseerimine

Kui punktis 5.2.3 osutatud summa on indekseeritud, täpsustage selle määr:

Indekseerimist kohaldatakse alates:

Kuupäev:

Allkiri ja/või pädeva asutuse tempel:

ÜLALPIDAMISKOHUSTUST KÄSITLEVA DOKUMENDI VÄLJAVÕTE

(Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikkel 38)²⁶

1. Liikmesriik

AT ☐ BE ☐ CY ☐ CZ ☐ DE ☐ EE ☐ EL ☐ ES ☐ FI ☐ FR ☐ HU ☐ [IE ☐] IT ☐ LT ☐ LU ☐ LV ☐
MT ☐ NL ☐ PL ☐ PT ☐ SE ☐ SI ☐ SK ☐ [UK ☐]

2. Dokumendi liik

2.1. Ametlik juriidilise dokument☐

koostanud (asutuse nimetus ja asukoht):

(kuupäev):

2.2. Pooltevaheline kokkulepe☐

sõlmitud (koht):

(kuupäev):

3. Õigustatud isik

3.1. Nimi:

3.2. Tänav ja maja number / postkast:

3.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3.4. Riik:

3.5. Telefon(*):

3.6. E-post(*):

²⁶ ELT L,...

4. Kohustatud isik

4.1. Nimi:

4.2. Tänav ja maja number / postkast:

4.3. Linn või asula ja sihtnumber:

4.4. Riik:

4.5. Telefon(*):

4.6. E-post(*):

(*) Vabatahtlik

5. Dokumendi sisu

5.1. Elatise suurus

Vääring: ☐ Euro ☐ [Inglise nael] ☐ Küprose nael ☐ Tšehhi kroon

☐ Eesti kroon ☐ Ungari forint ☐ Malta liir ☐ Läti latt

☐ Leedu liti ☐ Slovakkia kroon ☐ Rootsi kroon ☐ Sloveenia tolar

☐ Poola zlott ☐ Muu (täpsustage):

5.2. Makseperiood

5.2.1. Ühekordselt makstav kogusumma.....☐

5.2.2. Ühekordselt makstav osaline summa.....☐

Sellisel juhul märkige ühekordselt makstava summa suurus:

5.2.3. Korrapäraselt makstav summa (täpsustage summa, kui see ei ole sama kui punktis 5.1 osutatud elatise nõue):

Üks kord nädalas.....☐

Üks kord kuus☐

Muu (täpsustage).....☐

5.3. Indekseerimine

Kui punktis 5.2.3 osutatud summa on indekseeritud, täpsustage selle määr:

Indekseerimist kohaldatakse alates:

Kuupäev:

Allkiri ja/või pädeva asutuse tempel:

III LISA

KORRALDUS ELATISE IGAKUISE KINNIPIDAMISE KOHTA

(Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikkel 34)²⁷

1. Liikmesriik

AT ☐ BE ☐ CY ☐ CZ ☐ DE ☐ EE ☐ EL ☐ ES ☐ FI ☐ FR ☐ HU ☐ [IE ☐] IT ☐ LT ☐ LU ☐ LV ☐
MT ☐ NL ☐ PL ☐ PT ☐ SE ☐ SI ☐ SK ☐ [UK ☐]

2. Kohus

2.1. Nimetus:

2.2. Tänav ja maja number / postkast:

2.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3. Taotleja:

3.1. Nimi

3.2. Tänav ja maja number / postkast:

3.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3.4. Riik:

3.5. Telefon(*):

3.6. E-post(*):

3.7. Pangaandmed:

Rahvusvaheline kontonumber (IBAN):

Panga tunnuskood (BIC):

²⁷ ELT L, ...

4. Kohustatud isik

4.1. Nimi:

4.2. Tänav ja maja number / postkast:

4.3. Linn või asula ja sihtnumber:

4.4. Riik:

4.5. Telefon(*):

4.6. E-post(*):

(*) Vabatahtlik

5. Taotlus elatise kinnipidamiseks

5.1. Kuupäev, millal tehti elatise suuruse kindlaksmääranud kohtuotsus:

5.2. Iga kuu kinnipeetav summa:

Vääring: ☐ Euro ☐ [Inglise nael] ☐ Küprose nael ☐ Tšehhi kroon

☐ Eesti kroon ☐ Ungari forint ☐ Malta liir ☐ Läti latt

☐ Leedu litt ☐ Slovakkia kroon ☐ Rootsi kroon ☐ Sloveenia tolar

☐ Poola zlott ☐ Muu (täpsustage):

5.3. Indekseerimine

Kui punktis 5.2 osutatud summa on indekseeritud, täpsustage selle määr:

Indekseerimist kohaldatakse alates:

5.4. Adressaat

5.4.1 Kohustatud isiku pank:

Rahvusvaheline kontonumber (IBAN):

Panga tunnuskood (BIC):

5.4.1 Kohustatud isiku tööandja:

6. - Kinnipidamiskorraldus

☐ Taotlus elatise kinnipidamiseks on tagasi lükatud.

☐ Adressaadile on antud korraldus:

(punktis 5.4 nimetatud adressaat)

pidada kinni iga kuu järgmise isiku ☐ palgast ☐ pangakontolt:

(punktis 4 nimetatud kohustatud isik)

summa:

(punktis 5.2 kindlaksmääratud summa)

järgmise isiku kasuks:

(punktis 3 nimetatud taotleja)

Kui Teil ei ole võimalik nimetatud summat kinni pidada, peate sellest teavitama punktis 2 nimetatud kohut 30 päeva jooksul alates käesoleva dokumendi kättesaamisest või alates viimasest summa kinnipidamisest (Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikli 33 lõige 5)

Kuupäev:

Allkiri ja/või pädeva asutuse tempel:

KOHUSTATUD ISIKULE, KELLE SUHTES ON ANTUD KORRALDUS ELATISE IGAKUISEKS KINNIPIDAMISEKS

(Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikli 34 lõike 4 punkt b)²⁸

1. Teistmine

Teie suhtes on antud välja korraldus elatise igakuiseks kinnipidamiseks. Nimetatud korraldus ja otsus on toimetatud Teile kätte käesoleva teatega.

Teil on õigus taotleda otsuse teinud kohtu otsuse teistmist ainult juhul, kui Te ei ilmunud selle kohtu ette ja juhul, kui:

- a) Te ei ole saanud menetluse algatusdokumenti või sellega samaväärset dokumenti, või
- b) Teil ei olnud võimalik elatist vaidlustada *force majeure*'i või erakorraliste asjaolude tõttu, ilma et see oleks toimunud Teie oma süül.

Teistmisõigust võib kasutada ... päeva jooksul alates käesoleva teate kättesaamise kuupäevast.

2. Täitmine.

Kui käesoleva teate punkt 1 ei anna Teile õigust taotleda otsuse teinud kohtu otsuse teistmist või kui Te ei soovi seda teha, kuid ei ole selle täitmisega nõus, võite pöörduda selle riigi pädevate ametiasutuste poole, kus otsus täide viiakse vastavalt määruse (...) (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artiklile 33.

Kuupäev:

Allkiri ja/või pädeva asutuse tempel:

²⁸ ELT L, ...

KORRALDUS PANGAKONTO AJUTISEKS ARESTIMISEKS

(Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikli 35 lõige 1)²⁹

1. Liikmesriik

AT ☐ BE ☐ CY ☐ CZ ☐ DE ☐ EE ☐ EL ☐ ES ☐ FI ☐ FR ☐ HU ☐ [IE ☐] IT ☐ LT ☐ LU ☐ LV ☐
MT ☐ NL ☐ PL ☐ PT ☐ SE ☐ SI ☐ SK ☐ [UK ☐]

2. Kohus

2.1. Nimetus:

2.2. Tänav ja maja number / postkast:

2.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3. Taotleja:

3.1. Nimi:

3.2. Tänav ja maja number / postkast:

3.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3.4. Riik:

3.5. Telefon(*):

3.6. E-post(*):

4. Kohustatud isik

4.1. Nimi:

4.2. Tänav ja maja number / postkast:

4.3. Linn või asula ja sihtnumber:

²⁹

ELT L, ...

4.4. Riik:

4.5. Telefon(*):

4.6. E-post(*):

(*) Vabatahtlik

5. Korraldus pangakonto ajutiseks arestimiseks

5.1. Taotluse põhjus (selgitage, miks on tõsine oht, et kohustatud isik jätab kohustuse täitmata):

5.2. Arestitav summa:

Vääring: ☐ Euro ☐ [Inglise nael] ☐ Küprose nael ☐ Tšehhi kroon

☐ Eesti kroon ☐ Ungari forint ☐ Malta liir ☐ Läti latt

☐ Leedu litt ☐ Slovakkia kroon ☐ Rootsi kroon ☐ Sloveenia tolar

☐ Poola zlott ☐ Muu (täpsustage):

5.3. Adressaat (kohustatud isiku pank)

5.3.1. Nimetus:

5.3.2. Kohustatud isiku rahvusvaheline kontonumber (IBAN):

6. Korraldus pangakonto ajutiseks arestimiseks

☐ Taotlus pangakonto ajutiseks arestimiseks on tagasi lükatud.

☐ Adressaadile on antud korraldus:

(punktis 5.3 nimetatud adressaat)

keelata järgmise isiku pangakontol:

(punktis 4 nimetatud kohustatud isik)

igasugune toiming, mis viiks konto kreditsaldo alla järgmise summa:

(punktis 5.2 kindlaksmääratud summa)

Kuupäev:

Allkiri ja/või pädeva asutuse tempel:

V LISA

TAOTLUS TEABE EDASTAMISEKS

(Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikkel 45)³⁰

1. Liikmesriik.

AT ☐ BE ☐ CY ☐ CZ ☐ DE ☐ EE ☐ EL ☐ ES ☐ FI ☐ FR ☐ HU ☐ [IE ☐] IT ☐ LT ☐ LU ☐ LV ☐
MT ☐ NL ☐ PL ☐ PT ☐ SE ☐ SI ☐ SK ☐ [UK ☐]

2. Taotleja

2.1. Taotlust esitav keskasutus

2.1.1. Nimetus:

2.1.2. Tänav ja maja number / postkast:

2.1.3. Linn või asula ja sihtnumber:

2.1.4. Telefon:

2.1.5. E-post:

2.2. Tegutsedes järgmise kohtu nõudel:

2.2.1. Nimetus:

2.2.2. Tänav ja maja number / postkast:

2.2.3. Linn või asula ja sihtnumber:

2.2.4. Telefon:

2.2.5. E-post:

3. Adressaat – Taotluse saav keskasutus

3.1. Nimetus:

3.2. Tänav ja maja number / postkast:

³⁰ ELT L, ...

3.3. Linn või asula ja sihtnumber:

3.4. Riik:

3.5. Telefon:

3.6. E-post:

4. Taotletav teave

4.1. Asjaomane kohustatud isik

4.1.1. Nimi:

4.1.2. Viimane teadaolev aadress:

4.1.3. Muu teave, mis võib olla kasulik (kirjeldus, varasema tööandja nimetus, perekonnaliikmete aadressid, andmed kohustatud isiku võimaliku mootorsõiduki kohta, andmed kohustatud isiku võimaliku kinnisvara kohta):

Lisatud foto.....☐

4.2. Taotletavad andmed

4.2.1. Kohustatud isiku aadress.....☐

4.2.2. Kohustatud isiku tööandja☐

4.2.3. Kohustatud isiku pangaandmed.....☐

4.2.4. Kohustatud isiku vara hindamine.....☐

4.2.5. Kohustatud isiku sissetuleku suurus.....☐

5. Punktides 4.2.2–4.2.5 nimetatud andmete jaoks vajalikud dokumendid (lisada koopia)

5.1. Kohtuotsus.....☐

5.2. Ametlik juriidiline dokument.....☐

5.3. Pooltevaheline kokkulepe.....☐

TÄHELEPANU! (Nõukogu määruse ... (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikkel 47):

Kohustatud isikut ei tohi andmete edastamisest teavitada enne, kui taotluse esitanud keskasutus annab taotluse saanud keskasutusele selleks loa: ☐

Kohustatud isikut võib teavitada andmete edastamisest ☐

Kuupäev:

Allkiri ja/või pädeva asutuse tempel: